

GİRESUN'DA ÂŞIK TARZI ŞİİR GELENEĞİ*

Dr. Doğan KAYA

Yüzyıllar boyunca Anadolu'da, başta dile hizmet olmak üzere önemli vazifeler icra eden âşıklar, Türk kültüründe mümtaz bir yere sahiptirler. Bilhassa Kars, Erzurum, Sivas, Tokat, Yozgat, Çorum, Kahramanmaraş ve Adana gibi yörelerimizde geleneği canlı şekilde yaşatmış, bazıları Edebiyat tarihinde kendilerine yer bulabilme imkânına sahip olmuşlardır. Acaba, âşıklık geleneğinin bugünkü durumu hangi boyuttadır? Gelecekteki konumu ne olacaktır. Bu sorulara bazı ilmî çalışmalarla açıklık getirilmeye çalışılmıştır.** Anadolu'da bazı yörelerde adı geçen illerdeki kadar canlı olmasa da kısmen kendisine yaşama imkânı bulmuştur. Bunun yanında âşıklık geleneği, Ege ve Trakya'da yok denecek derecededir.

Bir yörede âşıklık geleneğinin var olabilmesi için birtakım esaslar gereklidir. Bunları şöyle sıralayabiliriz:

1. Çıraklık

Türkler gelenekçi bir millettir. Geleneğe bağlılık, iş ve sanatın devam etmesinde önemli rol oynamıştır. Bilhassa esnaflarda ve güreş sporunda gördüğümüz çırak yetiştirme geleneği, âşıkların da yaşattığı bir gelenektir. Usta âşık saza ve söze kabiliyeti olan bir genci çırak edinir, yanında gezdirir, saz ve söz meclislerine sokar, günü gelince mahlasını verir. Çırak da zamanı gelince ustanın izniyle şiirlerini çalıp söylemeye başlar. Ustasının ölümünden sonra meclislerde, sohbetlerde onun şiirleriyle söze başlar, adını yaşatır, izinden gider. Bir usta birkaç çırak yetiştirebilir. Diğer taraftan bir kişi, birkaç ustadan ders alabilir yahut önceden yaşamış bir âşığı kendisine manevî usta seçip onun şiirleri ve türküleri ile yetişir.

2. Usta malı şiir söyleme ve çevredeki âşıkların etkisi

Kişinin karakterinin oluşmasında ve bazı alışkanlıklar kazanmasında, çevre, doğrudan ilgilidir. Cereyan eden olaylar, intibalar, çeşitli icraatlar herkeste belli bir oranda iz bırakır. Bazı kişiler, bu faktörlerin birinden fazlaca etkilenir. Arzu, düşünce ve inancı belli bir yönde kesafet kazanır. İşte bazı kişilerin âşıklığa başlamaları da bu vesile ile olur. Çevredeki âşıkların şöhreti ve beğenilmeleri etkilenmeyi de beraberinde getirir. Civarda sanata, saza, güzel söze temayülü olan bir genç, gerek o yöredeki âşığın, gerekse önceden yaşamış *Karacaoğlan*, *Âşık Ömer*, *Emrah*, *Dertli*, *Emrah*, *Ruhsatî*, *Dadaloğlu* ve *Sümmanî* gibi âşıkların şiirlerini ezberlerler; bu arada, saza merak sarar, bildiği şiirleri sazla terennüm

* Yayımlandığı yer: *Giresun Kültür Sempozyumu 30-31 Mayıs 1998*, İst., 1998, s. 237-246.

** M. Öcal OĞUZ, *Yozgat'ta Halk Şairliğinin Dünü ve Bugünü*, Ank., 1994,

Doğan KAYA, *Sivas'ta Âşıklık Geleneği ve Âşık Ruhsatî*, Sivas, 1994.

Erman ARTUN, *Günümüzde Adana Âşıklık Geleneği (1966-1996) ve Âşık Feymani*, Adana, 1996.

etmeye çalışır. Zamanla kendisi de şiir söylemeye başlar, günü gelince mahlas alır. Artık çevrede o da âşık olarak tanınır. Gençlerin ustalara ait şiirleri ezberlemeleri hatta onların meclislerine girmeleri, âşık olmalarında oldukça etkili olmaktadır. Böyle bir ortamın olmadığı yörelerde, âşığın yetişmediği yahut pek az yetiştiği de bir gerçektir.

3. Halk hikâyelerinin yaygın olarak okunması, anlatılması

Yukarıda temas ettiğimiz gibi, çevredeki âşıkların deyişleri ne derece çocukları ve gençleri âşıklığa hazırlıyorsa, anlatılan hikâyeler de aynı şekilde vazife görür.

Halk hikâyeleri önceki devirlerde bilgi, görgü, zevk, eğlence, eğitim, düşmanlık, nefret, dostluk, yardımlaşma, tecrübe ve davranış gibi faktörler bakımından insanların yaşama sistemi içerisinde pay sahibidir. Halk hikâyeleri, Türk sosyal hayatında, inançtan günlük pratiklere kadar vazgeçilmez bir önemi haizdir.

Yukarıda anlattığımız hususların dışında halk hikâyeleri, kişilerin âşık olmasında rol oynayıcı bir özelliğe de sahiptirler. Şöyleki; bilindiği gibi halk hikâyelerinin birçoğu manzum-mensur bir yapıya sahiptir. Bu durum âşk hikâyelerinde daha çoktur. Manzum kısımların farklı ezgilerle söylenmesi ile, hikâyeye akıcılık kazanır. Böylece dinleyiciler, hikâyeyi daha çok sever. Nihayetinde hikâyeye bir bütün olarak kişileri derinden etkiler. Öyleki kişi, hikâyeye kahramanının yetişmesini, âşık olmasını, çilelerini ve ruhî halini görüp kendisinde ondan izler görür. İster istemez o yöne temayül gösterir. Günün birinde kendisi de etkilendiği hikâyeye kahramanı gibi deyişler söylemeye başlar. Kişinin âşıklığa yönelmesi bazan da okuduğu **Arzu ile Kamber, Âşık Garip, Leylâ ile Mecnun, Hurşit ile Mahmihi, Kerem ile Aslı, Tahir ile Zühre, Ferhat ile Şirin, Karacaoğlan ile Karakız** gibi âşk hikâyeleri ile olur.

4. Sazlı-sözlü ortam

Âşık Edebiyatında, sazın önemli yeri vardır. Bilhassa meslekten yetişmiş âşıkların saz çalmaları, toplum tarafından âşıklığın vecibesi olarak nitelendirilir. Bir başka deyişle, toplum, sazı olmayan âşığı, âşık olarak görmez. Âşıklar, her vesile ile çeşitli mekânlarda (köy odaları, kahveler, açık hava, düğün evleri) sazı ile boy gösterir, sanatını icra eder. Bunu dinleyen halk, saz şairinin şiirinde, türküsünde ve nağmesinde kendisinden izler bulur, ister istemez onların etkisinde kalır. Bu etkileşim kimi zaman âşıklığa istidadı olan heveskârları daha yakından ilgilendirir, o yöne temayüllerinin artmasını sağlar. Bu bakımdan saz meclislerinin çok yapıldığı yörelerde saz şairi sayısının fazla olmasını tabii karşılamak lâzımdır.

Türkiye'nin pek çok yöresinde yüzyıllar boyu, çeşitli vesilelerle saz-söz meclisleri tertip edilir. Bunlar dört ana başlık altında toplanır.

a. Düğünler,

- b. Kahveler,
- c. Ayin-i Cemler
- d. Şölen / Şenlik gibi eğlenceler.

Bunların muhtevasını ve fonksiyonunu şöyle izah edebiliriz:

a. Düğünler

Zengin düğün sahipleri, oğlunu sünnet ettirirken veya evlendirirken köyünden veya civarında şöhret kazanmış âşıklardan bir kısmını çağırır, düğün birkaç gün sürerse, bu müddet içinde davetlilerin eğlenmelerini sağlar. Âşıklar, halk şiirinin çeşitli türlerindeki şiirlerini düğünlerde söyleme fırsatını elde ettikleri gibi, birbirleriyle karşılaşma ve deyişme imkânı da bulabilirler. Halk daha ziyade atışmalardan haz alır.

b. Kahveler

Halk kültürünün yaşatılmasında büyük payı olan merkezlerden birisi de kahvelerdir. Buraya gelen insanların gayesi, sohbet etmek, hoşça vakit geçirmek ve birbirlerine yakın olmaktır.

Bilhassa XIX. yüzyılda İstanbul'da revaçta olan Semaî Kahveleri ya da Çalgılı Kahveler olarak bilinen kahveler, daha ziyade Direklerarası ve Unkapanı'nda kümelenmişlerdi. Halk, daha ziyade kış aylarında, ramazan ve cuma gecelerinde buralara rağbet gösterirdi. Burada çalıp söyleyen ozanlara *tulumbacı ozanlar yahut meydan şairleri de* denilirdi. Tulumbacı ozanlar, icra sırasında kendilerinden şiir söyledikleri gibi, usta saydıkları *Gevherî, Âşık Ömer, Dertli, Develili Seyranî, Erzurumlu Emrah, Bayburtlu Zihni, Beşiktaşlı Gedâi'* den de şiirleri okurlardı. Bu şiirler daha ziyade koşma, mani, ayaklı mani, semaî, divan, kalenderî ve destan nev'inden şiirlerdi. Semaî Kahvelerinde dinleyenlerde zevk ve heyecan uyandıran eğlence usullerinden birisi de *muamma* çözme idi. Âşığın muammayı çözdükten sonra, bunu soran âşığın şiirle *mat etmeye* çalışması da gelenektendir.

Semaî Kahveleri, günümüzde yerini bazı illerde *Âşıklar Kahvesi* ne bırakmıştır. *Kars, Erzurum, Ankara* (Gençlik Parkı'nda), *İstanbul* (Gülhane Parkı'nda) ve *Kayseri* gibi illerde bu özelliklere sahip kahvelerin var olduğunu biliyoruz.

c. Ayin-i Cemler

Ayin-i Cem, galat olup aslı *Aynü'l-Cem*'dir. Ayin-i Cem yahut Aynü'l Cem *Toplantı Töresi demektir*. Alevî-Bektaşî toplantılarında yapılan bu törenler, tarikate birinin yeni girmesi veya bir ulu kişinin anılması vesilesi ile düzenlenir. Cemlerde kurbanlar kesilir, içki içilir, sazla deyişler, nefesler söylenir ve *sema* (*semah*) yapılır. Töreni, "*yol, sürek, töre*" denilen kaideler çerçevesinde, pir veya mürşit diye bilinen "*Dede*" ler yürütür. Cemin belli bir yerinde okunan deyiş,

buyruk ve nefesleri “*sazandar*” lar söylerler. Bazı köylerde cemler, dedenin saz çalması suretiyle başlar. Cemlerde Bektaşî şairlerinin şiirleri icra edilir. Bu şiirler, tarikatın düşünce, inanç ve dünya görüşünü yansıtan nutuk, devriye, nefes.. gibi şiirlerdir.

d. Şölen / Şenlik gibi eğlenceler

Günümüzde yaygın olarak ülkemizin muhtelif yerlerinde anma, kurtuluş veya festivaller dolayısıyla çeşitli faaliyetler gerçekleştirilmektedir. Bu faaliyetler çerçevesinde, şenliğe davet edilen yöre âşıkları veya ülke çapında şöhret kazanmış âşıklar meydanlarda boy gösterir, sanatlarını icra ederler. Bu da elbetteki, içinde âşıklık istidadı olan gençleri olumlu yönde etkiler.

.....

Bir bölgede geleneğin canlı yahut zayıf olması, sıraladığımız bu faktörlerin az veya çok oluşuna bağlıdır. Bir başka deyişle; yeteneğin gerekliliği; gerekli şartların yerine gelmesi; çevrede kültür birikiminin ve kabullerin geçerli olması âşıklık geleneğinin o yöredeki gücünü belirler.

Sözünü ettiğimiz çerçeve içerisinde acaba, Giresun'un konumu nedir? Âşıklık geleneği günümüzde bi'l-fiil yaşatılıyor mu? Bu gelenek varsa, hangi özellikleriyle kendisini göstermektedir? Şayet böyle bir geleneğin varlığı söz konusu değil ise, âşık tarzı şiir ve şiirde mahlas kullanma hususlarına nasıl açıklık getirilebilir?

Bu soruları açıklamak için, önce yörede kendilerini âşık olarak adlandıran yahut âşık tarzında şiirler yazan önemli isimler hakkında özet de olsa biraz bilgi vermek gerekecektir.

Hece ile şiir vücuda getiren Giresunlu şairler; âşıklar ve âşık tarzı şiir yazan şairler olmak üzere iki cephede ele alınabilir.

1. ÂŞIKLAR

Yörede âşıklık geleneğini sürdüren sanatçıların sayısı oldukça mahdut olup başlıcası şunlardır: *Nailî, Âşık Abbas, Mecburî, Ozan Arif, Âşık Adem Güney, Mehmet Kuzkaya.*

Asıl değerlendirmeye geçmeden önce, sözü edilen şahısların, âşıklık sanatları hakkında bilgi vermenin yerinde olacağı düşüncesindeyiz.

Nailî: Asıl adı Nail'dir. 1884'te Şebinkarahisar'da doğmuştur. Rüştüye mezunudur. Emekli olduktan sonra 1937'de Düzce'ye yerleşmiş ve 1953 yılında orada vefat etmiştir. Şiire genç yaşlarda başlamıştır. İrticali olmakla birlikte saz çalmamıştır. Teknik yönden oldukça başarılıdır. Dini

konulu şiirlerinin yanında taşlamalarıyla dikkati çekmiştir. Şiirleri Cevdet Canpulat tarafından Nailî'den Şiirler adıyla yayımlanmıştır (1952).

Abbas: Asıl adı Abbas İncehasanoğlu'dur. 1937'de Görele'nin Eserli köyünde doğmuştur. Beş yaşında yetim kalmış olan Âşık Abbas, ilkokul mezunudur. Şiir yazmaya daha ilkokul sıralarında başlayan âşığın şiirini geliştirmesinde Karacaoğlan'ın, Köroğlu'nun ve diğer usta âşıklarla halk hikâyelerinin büyük rolleri olmuştur. Abbas mahlasını kullandığı şiirlerinde gurbetten, memleket güzelliklerine, ahde vefadan yergilere kadar pek çok konuyu ele almıştır. Bilhassa taşlamalarıyla dikkati çeker. İrticali kuvvetli olan Abbas, teknik olarak kafiyelerde başarılıdır. Bazı şiirlerde kimi dörtlüklerde ayaktan çıkmıştır. Kendisine has ezgili parçaları vardır.

Mecburî: Asıl adı Salih Kaya'dır. 1942'de Görele'nin Kuşçulu köyünde doğmuştur. SSK Sultanahmet Dispanserinden emeklidir. Küçük yaşlarda saz çalmaya başlayan âşık, şiirlerinde *Mecburî*, *Salih*, *Salih Mecburî* gibi mahlasları kullanmıştır. İrticali vardır. 300'den fazla şiiri olan ve saz çalabilen Mecburî'nin, 30 kadar da ezgisi ve sözleri kendisine ait türküsü vardır. 8, 11 ve 14 heceli şiirleri vardır. Teknik yönden şiir bütünlüğünde tamamen başarı sağlandığı söylenemez.

Ozan Arif: Asıl adı Arif Şirin'dir. 1949'da Alucra'nın Yükselen köyünde doğmuştur. İlk ve orta tahsilini babası Mehmet Şirin'in memuriyeti dolayısıyla bulunduğu Samsun'da yapmıştır. Perşembe Eğitim Yüksekokulunu bitirdikten sonra öğretmenlik ve idarecilik yapmıştır. 12 yaşında iken sazı öğrenen Arif, şiirlerinde genellikle millî konuları işlemiştir. 8 ve 11 heceli şiirlerinin yanında, bentlerle vücuda getirdiği örnekler de vardır. Çoğunun ezgisi olan şiirlerinde, adını mahlas olarak kullanan âşığın *Bir Devrin Destanı* adlı kitabıyla pek çok kaseti vardır. Ozan Arif irticalen şiir söyleyebilen bir âşıktır. Şiirleri teknik yönden oldukça kuvvetlidir.

Âşık Adem Güney: 1958'de Dereli'nin Taşlıca köyünde doğmuştur. İlkokulu köyü Taşlıca'da, ortaokulu Dereli'de okumuş, lise tahsilini de Giresun'da yapmıştır. Şiire ortaokul sıralarında başlayan Adem, 1980 yılından sonra âşık şiirine yönelmiştir. Şiirlerinde, *Güney*, *Âşık Güney* ve *Ozan Güney* mahlaslarını kullanmaktadır. 1977'de İstanbul'da Türkiye Halk Şairleri ve Şiir Severler Derneği'nin düzenlediği yarışmada ikincilik ödülü almıştır. Şiirlerinde gerek ayaklarda gerekse mısralar arası kafiyelerde başarı sağladığı söylenemez. *Sevgiye Uzanan Eller* adlı bir şiir kitabı vardır.

Kuzkaya: Asıl adı Mehmet Kuzkaya'dır. Şiirlerinde soy ismini mahlas olarak kullanmıştır. Kafiyelerde başarı sağlamışsa da, şiirin ayağında aynı başarıyı gösterememiştir.

2. ÂŞIK TARZI ŞİİR YAZAN ŞAİRLER

Pek çoğu lise veya daha üst seviyede tahsil yapmış olan bu şairler, serbest yahut beyitlerle yazdığı şiirlerin yanı sıra hece ile de şiirler vücuda getirmişlerdir. Genellikle 8 ve 11, bazen da 14 / 15 heceyi tercih etmiş olan bu şairler içinde şiirleri bestelenmiş olanlar da vardır. Sözel gelişim söz konusu şairler ve onların bestelenmiş şiirlerinden bazılarını şöyle sıralayabiliriz:

Ahmet Kaçar, "*Anar Ömrünce Gönül Giden Sevgilileri, Unut Beni Kalbimdeki Hicranla Yalnız Kalayım, Sitemler Örüyor Kaderin Ağı, Dinecek Sanma Birgün Kalbimdeki Yaralar*"; **Fethi Karamahmutoğlu**, "*Hiç bir şeyde Gözüm Yok*", **H. Lâmi Ergül**, "*Ne olur Anla Beni*".

Yörede yetişen ve hece ile de şiirler yazan şairlerden önemlileri şunlardır:

Hikmet Okuyar: Şebinkarahisar doğumlu olup Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Yüksekokulu mezunudur. Şiirlerini 7, 8, 11 hece ile yazmıştır. Kafiye kuvvetli olmakla beraber şiirin ayaklarında zaman zaman başarıyı sağlayamamıştır. İmamoğlu'na Mektuplar, Bayramlık Şiirler, Gençlik Şiirleri, Giresunlu Şairin Şiir şenliği, Yolların çilesi, Şebinkarahisar Sevdası adlarıyla muhtelif kitaplar yayımlamıştır.

Ahmet Kulaç: 11 heceli ve tek ayakla yazdığı şiirleri çoğunluktadır. Genellikle mahlas kullanmamış olan Kulaç, durak ve kafiyelerde başarılıdır.

Ahmet Kaçar: 1927 Görele Sağlık köyü doğumludur. Şiire küçük yaşlarda başlayan Kaçar, lise tahsilini yarıda bırakmıştır. 8, 11 ve 14 heceli şiirleri bulunan şair şiirlerinde mahlas kullanmamıştır. Biraz önce söz ettiğimiz gibi bazı şiirleri bestelenmiştir. Tek ve döner ayak kullanmada başarılıdır.

Ahmet Ersöz: 1933'te Tirebolu'da doğan şair İ.Ü.H.F. mezunudur. Şiirlerin beyit, dördlük veya bent ile yazmıştır. Bir şiirini Âşık Veysel'in "*Yesem amma yesem amma*" ayaklı şiirinden etkilenecek yazmıştır. 8 heceli ve 13 dördlük olan bu şiirde şair, Giresun'un meyve, sebze ve yemeklerini dile getirmiştir. Şiirde mahlas yoktur.

Ömer Çukuryurt: 8 ve 11 hece ile şiirler yazan Çukuryurt'un şiirleri teknik yönden başarılıdır.

Ahmet Tiralioğlu: 1912'de Giresun'un Piraziz ilçesinde doğan şair Trabzon Lisesi mezunudur. *Serap, Gönülden Şiirler* ve *Özlem* adlı üç kitabı vardır. Genellikle 8 ve 11 hece ile şiirler yazmıştır. Teknik yönden başarılı olan şairi koşma tarzı şiirlerinin yanında, müstakil dördlükler halinde yazdığı şiirleri de vardır.

Fethi Karamahmutoğlu: 1942 Görele doğumludur. İ.Ü.E.F. Türk Dili ve Edebiyatı bölümü mezunudur. Şiirlerinde mahlas kullanmayan Karamahmutoğlu'nun pek çok şiiri bestelenmiştir. Şiirleri teknik yönden kuvvetlidir. "*Hiç bir şeyde gözüm yok*" diye başlayan şarkının sözleri Karamahmutoğlu'na aittir.

Vahit KAYA: 1933'te Keşap'ın Çamlıca köyünde doğmuştur. Sivas Pamukpınar Köy Enstitüsü mezunudur. 8 ve 11 heceli şiirlerinin yanında serbest tarzda yazılmış şiirleri de vardır. Şiirleri teknik yönden oldukça başarılıdır. Mahlas kullanmamıştır.

Şerif Tepetam: 8 ve 11 heceli şiirleri vardır. Durak ve kafiye yönünde başarılı olan Tepetam, mahlas kullanmamıştır.

Rahmi Korkut Ögütçü: 1898 Giresun doğumludur. 1915'ten sonra mahalli gazetelerde şiir ve yazılar yayımlamıştır. 8, 11, 14 ve 15 heceli şiirler yazmıştır. Ayrıca beyitlerle yazdığı şiirleri de vardır. Şiirlerinde "*Düşkün*" mahlasını kullanmıştır.

Cemil Sabri Uzunömeroğlu: 1924'te Görele'nin Kuşçulu köyünde doğmuştur. Lise tahsilini yarıda bırakmıştır. 7, 8 ve 11 heceli şiirleri vardır. Mahlas kullanmamıştır. Şiirleri teknik yönden kuvvetlidir.

Ömer Şen: 1948 Görele doğumludur. DTCF mezunudur. Şiire ilkokul sıralarında başlamıştır. Genellikle 11 ve 14 heceli şiirler yazmıştır. Mahlas kullanmamıştır. Teknik yönden oldukça kuvvetlidir.

Seyfullah Çiçek: 1949 yılında Görele'nin Kuşçulu köyünde doğmuştur. İÜEF Tarih Bölümü mezunudur. 7, 8 ve 11 hece ile şiirler yazmıştır. Teknik yönden başarılıdır.

Mehmet Emin Ertem: 1895'te Şebinkarahisar'da doğmuştur. 1912'de yüksek tahsilini tamamlamış, öğretmenlik ve Şebinkarahisar'da Belediye Başkanlığı yapmıştır. Şiirlerinde sade Türkçeye özen göstermiştir. Tekniği kuvvetlidir.

Nihat Öztürk: 1955'te Tirebolu'nun Yukarıboğalı köyünde doğmuştur. İnşaat Teknik Lisesi mezunudur. Yazı ve şiirlerini mahalli gazete ve dergilerde yayımlatmıştır. Şiirleri, genellikle aşk konulu olup teknik ve muhteva yönünden başarılıdır.

Abdi Bey: XIX. yüzyılda yaşamış Şebinkarahisarlı divan şairidir. Şiir tekniğine hâkimdir. Gazel ve kasidelerinin yanında koşma denemeleri de vardır.

Mehmet İpek: 1956'da Tirebolu'nun Işıklı köyünde doğmuştur. İ.Ü.Hukuk Fakültesi mezunudur. Genellikle serbest tarzda şiirler yazmaktadır. Heceyle yazdığı şiirlerde kısmen başarılı olmuştur.

Nurettin Tatar: Dereli'de İlçe Milli eğitim Müdürlüğü yapmıştır. Dereli'ye adlı şiiri 8 heceli ve tek ayaktır. Şiirinde *Tatarî* mahlasını kullanan şairin kafiyeleleri kuvvetli değildir.

Zeynelabidin Özcan: Giresun için yazdığı destan 14 dördlüktür. Şair şiirin sonunda adı ve soyadıyla tapşırılmıştır. Şiir 11 heceli olup döner ayakla vücuda getirilmiştir. Ancak bazı dördlüklerde ayaktan çıkmıştır.

Fazlı Türkmen: Şiirlerinde adını mahlas olarak kullanan şair, ayak ve kafiye yönünden kısmen başarı sağlamıştır.

Salih Daldaban: Şiirlerinde adını mahlas olarak kullanan şair, ayak ve kafiye yönünden kısmen başarı sağlamıştır.

Sonuç

Âşıklar ve âşık tarzı şiir yazan şairler olmak üzere iki grupta değerlendirdiğimiz yöre sanatçılarının genel özelliklerini ve gelenek içindeki konumlarını ortaya koymamız gerekmektedir.

A. Âşıklar

Tespitlerimize göre, Giresun'da âşıklığı kendisine meslek seçen altı sanatçı bulunmaktadır. Bunların genel özellikleri şöyledir:

1. Mahlas kullanmışlardır.
2. Saz çalanları vardır (Arif, Mecburî).
3. Bazıları irticalen şiir söyleyebilmektedir (Naili, Abbas, Mecburî, Arif).
4. Ustaları olmadığı gibi çırakları da yoktur.

5. Âşıklığa yönelirken, halk hikâyelerinden etkilenenler olmuştur (Abbas).

6. Bazı şiirlerini kendilerine has ezgi ile terennüm ederler (Abbas, Mecburî, Arif).

7. Şiirleri teknik yönden başarısız olanlar vardır (Abbas, Mecburî, Adem Güney, Kuzkaya).

B. Âşık tarzı şiir yazan şairler

1. Lise veya yüksek tahsilli kimselerdir.

2. Şiirleri genellikle 8 ve 11 hecelidir.

3. Koşma tipinde şiir yazmakla beraber, tek dörtlülle, beyitlerle veya bentlerle vücuda getirdikleri şiirler de vardır.

4. İçlerinde usta âşıklardan etkilenenler vardır. (Ahmet Ersöz, Âşık Veysel'in etkisinde kalmıştır.)

5. Bazıları mahlas kullanmışlardır. (Rahmi Korkut Öğütçü- *Düşkün*, Nurettin Tatar- *Tatarî*, Fazlı Türkmen- *Fazlı*, Salih Daltaban- *Salih* gibi mahlasları tercih etmişlerdir.

Mes'eleye, geleneği belirleyen faktörler çerçevesinde baktığımızda, maalesef Giresun'da, âşıklık geleneğinin bütün cepheleri ile yaşamadığını müşahade ettik. Nitekim yukarıda adlarını verdiğimiz birkaç âşığın yahut âşık tarzı şiir yazan birkaç şairin mevcut olması da Giresun'da âşıklık geleneğinin var olduğunu göstermez. Ancak şurasını söyleyebiliriz ki, bağrından az sayıda âşık çıkarsa da mevcut âşıklarıyla da olsa Giresun'u, bu alanda öğünmeye hak kazanmış il olarak görüyoruz.

Kaynaklar:

1973 *Giresun İl Yıllığı* (Kültür kısmı).

AKENGİN, Can, *Şiirler ve Nesirler*, Giresun, 1972.

AKYEL, Recai, *Çamoluk Şiirler Antolojisi*, (Baskı yeri yok), 1994.

ÇİÇEK, Seyfullah, *Giresunlu Şairler*, İstanbul, 1997.

KALKAN, Emir, *XX. Yüzyıl Türk Halk Şairleri Antolojisi*, Ankara, 1991.

Yurt Ansiklopedisi, "Giresun" Maddesi, C. V, İstanbul, Tarihsiz, s. 3174-3196.